

De financiële conditie in een oogopslag

Jan van der Lei

Apeldoorn, 25 november 2019

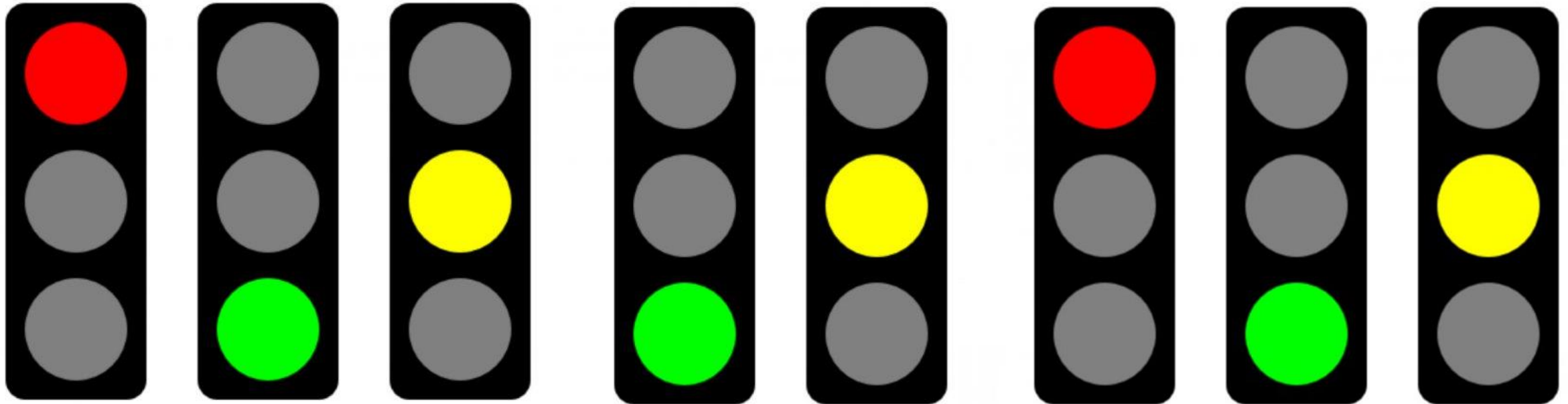

De verplichte kengetallen artikel 11 BBV

- Weerstandsvermogen (*relatie tussen weerstandscapaciteit en risico's met een materiele betekenis voor financiële positie*)
- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit
- Emu-saldo (artikel 20 BBV)
- Kasgeldlimiet (artikel 3 Wet fido)
- Renterisiconorm (artikel 5 Wet fido)

BBV vraagt om een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Stoplichtenmodel van financiële kengetallen

Wat zegt een bepaald kengetal en zijn het wel de goede kengetallen?

Bij welke waarde springt het licht op oranje of op rood?

Hoe vorm ik met de verschillende uitkomsten een eindoordeel?

Vraag aan Cie. BBV - 2018.12.169

Nadere duiding kengetallen financiële positie

Is het mogelijk om een nadere duiding te geven bij de kengetallen financiële positie, zodat iedere gemeente dezelfde kwalificatie (goed/voldoende/kwetsbaar) bij de financiële kengetallen geeft?

Secretaris Commissie BBV 9 januari 2019

Antwoord 2018.12.169

Nee, er is een bewuste keuze gedaan om geen norm op te leggen voor de kengetallen. Een kengetal of de ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Hierin kunnen bewuste keuzes zijn gemaakt. Bovendien zegt één kengetal op zich niet veel. Het gaat om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg hierbij.

Biedt de markt een oplossing?

Netto schuldquote

Heeft de gemeente een hoge schuld?

Lager percentage is gunstig.

1

2

2

EMU-saldo

Wordt op transactiebasis meer geld uitgegeven dan wordt ontvangen, waardoor schulden toenemen?

Hoger dan de referentiewaarde is gunstig.

x

1

1

Solvabiliteit

Heeft de gemeente voldoende eigen vermogen?

Hoger percentage is gunstig.

3

2

2

Weerstandsvermogen

In hoeverre kan de gemeente eventuele calamiteiten financieel opvangen?

Hogere factor is gunstig.

1

1

x

Bij landen en gemeenten vormt het financiële vermogen de vermogensbuffer

Drachten

Smallingerland

Kan een gemeente bij een slechtweerscenario de schuldverplichtingen blijvend met zijn inkomen dragen?

Bij hogere uitgaven dan de inkomsten nemen de schuld en de rentelasten toe

- Hoge rentelasten en aflossingen leiden tot:
1. Tekorten waardoor de schuld verder oploopt; of
 2. Erg lage (consumptieve en investerings-) uitgaven aan publieke voorzieningen; of
 3. Erg hoge belastingen.

Financiële conditie kijkt breder dan alleen de betaalbaarheid van de schuld

Wat is een aanvaardbaar niveau voor de investeringen, voor de lopende exploitatie-uitgaven en voor de belastingtarieven?

Betaalbaarheid van de schuldverplichtingen ligt in de toekomst opgesloten

Zes eisen voor goede financiële kengetallen om de financiële conditie te meten

- 1. Gebaseerd op concept of aandachtsgebied voor financiële stress**
- 2. Samen te stellen uit openbare informatie die tijdig wordt ververst**
- 3. Bestand tegen manipulatie en strategische sturing**
- 4. Goed gemeenten selecteren die op aandachtsgebied slecht scoren**
- 5. Historische ontwikkeling moet ontstaan van financiële stress op het desbetreffende aandachtsgebied in beeld brengen**
- 6. Toegankelijk en begrijpelijk voor lokale politici, bestuurders**

- **Hoe hoog is de schuldendruk?**

- Netto schuldquote (Hoogte van de schuldverplichtingen)
- Effectieve netto schuldquote (Schuld gecorr. voorraden en wanbetaling)
- Kortgeldratio (Rentegevoeligheid op de korte termijn)

- **Wat bepaalt de schuldevolutie?**

- Exploitatieresultaat in % baten (Resultaat van de exploitatie)
- Netto investeringsquote (Hoogte van de investeringen)
- Afhankelijkheidsratio (Afhankelijkheid van overdrachten Rijk)

- **Wat is de remweg voor het stabiliseren van de schuldquote?**

- Solvabiliteitsratio (Structureel resultaat in het verleden)
- Onbenutte belastingcapaciteit OZB (Ruimte om belastingen te verhogen)
- Netto lopende uitgaven per inwoner (Ruimte voor ombuigingen op lasten exploitatie)
- Houdbaarheidsquote (Flexibiliteit inkomsten en uitgaven)

De balansreserves geven aan in hoeverre het bezit niet is belast met schulden

Debet	Credit
Huis € 250.000 	Reserves € 40.000
Geld € 10.000 	Lening € 220.000
Balanstotaal € 260.000	Balanstotaal € 260.000

Een huis onder water (negatief eigen vermogen) betekent niet dat de gemeente onoverkomelijke financiële problemen heeft!

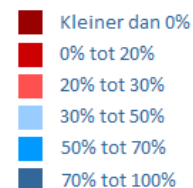
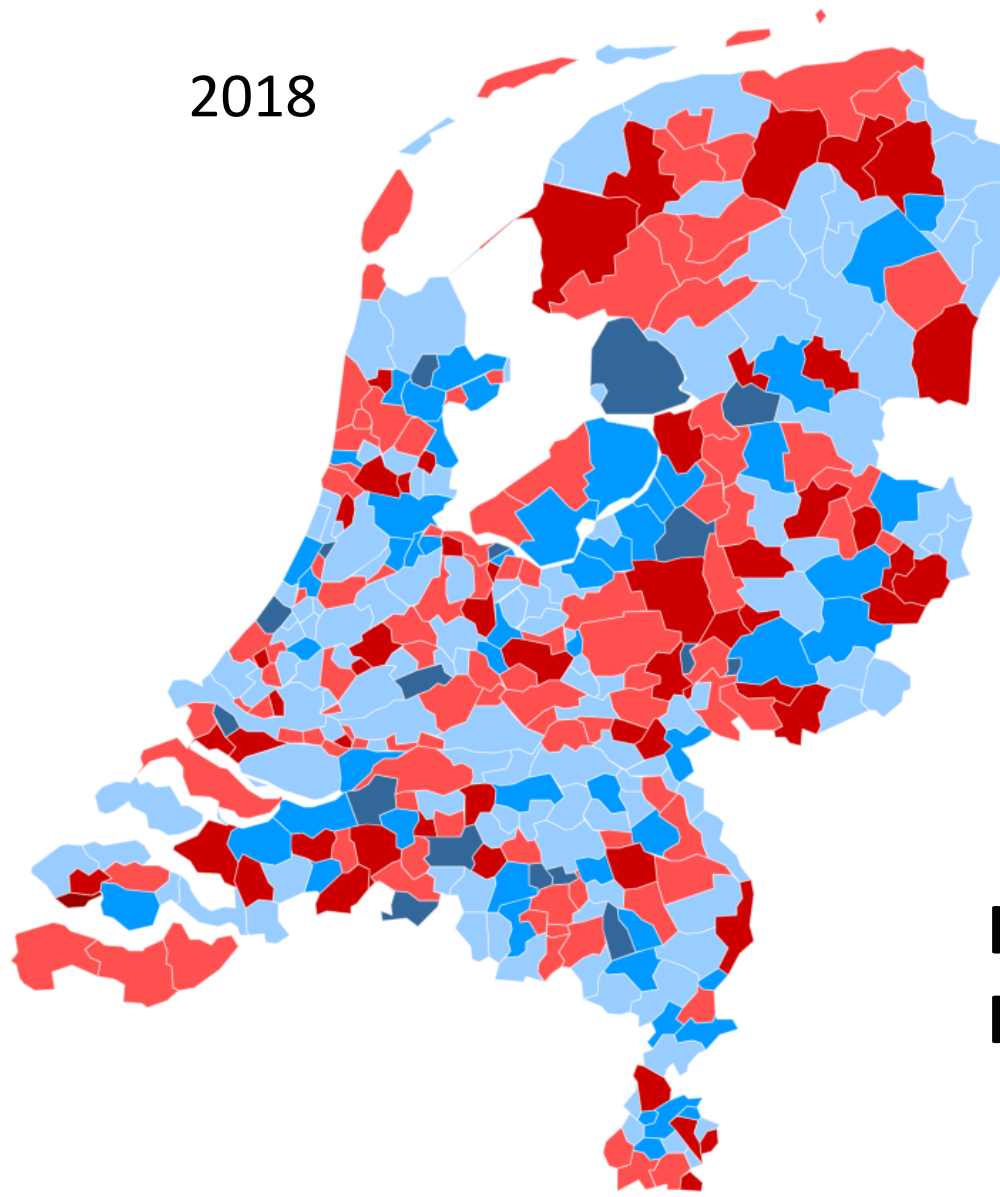

Gemeente leent 1,5% goedkoper dan inwoners

- De inwoners zijn bij een gemeente die leent voor investeringen, goedkoper uit
- Met leningen voor investeringen worden belastingen verevend, waardoor de economie minder wordt verstoord
- Schuld verplaatst kosten van investeringen naar de toekomstige gebruikers en dat is rechtvaardig

Solvabiliteitsratio (ultimo 2018) is de maat voor schuldbelasting van het gemeentebezit

Bij negatieve solvabiliteitsratio worden kosten uit het verleden op toekomstige inwoners afgewenteld

Kleiner dan 20% licht op oranje
Kleiner dan 0% licht op rood

Voor positief eigen vermogen zijn structureel exploitatie-overschotten nodig

Simulatie met de accumulatievergelijking in baten en lasten

Afschrijvingstermijn in jaren	25
	4,0%
	3,4%
Netto schuld (eind 2016)	1.893
Inkomsten	3.355
Investeringen per	408
Groei investeringen	3,4%
Exploitatieresultaat in %	1,0%
BBP 2017	20.000
Netto schuld eind 2016	1.893
Inwoner eind 2016	10.000
Inwoners eind 2017	17.081,5
Aandeel in economie	7,8%

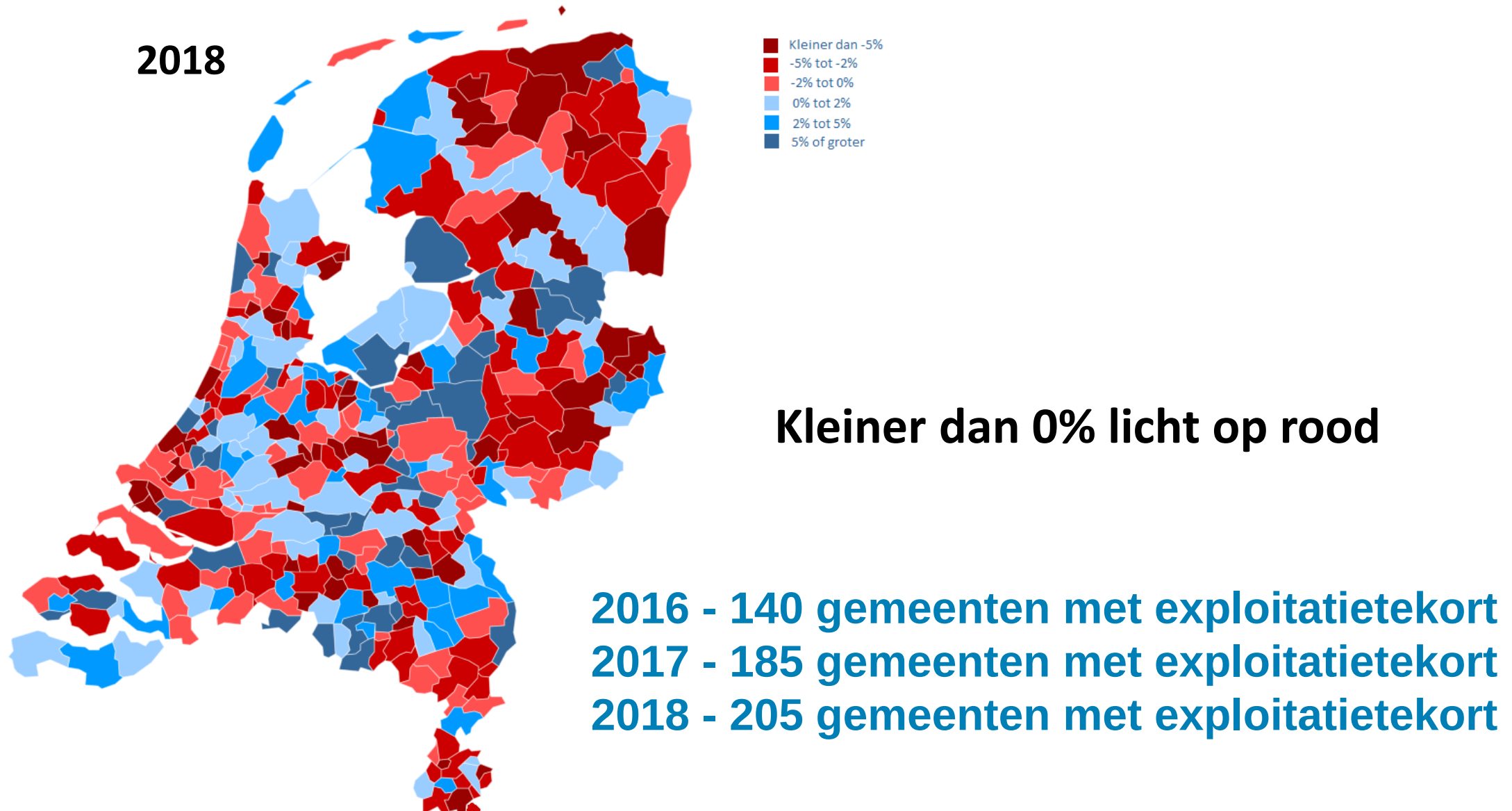
Netto schuldquote	89,9%
Schuldbelastingsratio	75,3%
Netto vermogensquote	30,4%
Verkorte solvabiliteitsratio	24,7%
Emu-saldo in % van bbp	-0,24%
Lopende exploitatie-uitg. in % ink.	(87,1% =>) 87,3%
Rentedruk in % ink.	3,6%
Exploitatieresultaat	1,0%
Afschrijvingsquote	8,1%
Investeringsquote	12,2%
Netto investeringsquote	4,1%
Financieringsresultaat in % ink.	-3,1%

© jan van der lei 2018

Een structureel resultaat van 0% leidt tot eigen vermogen van nihil!

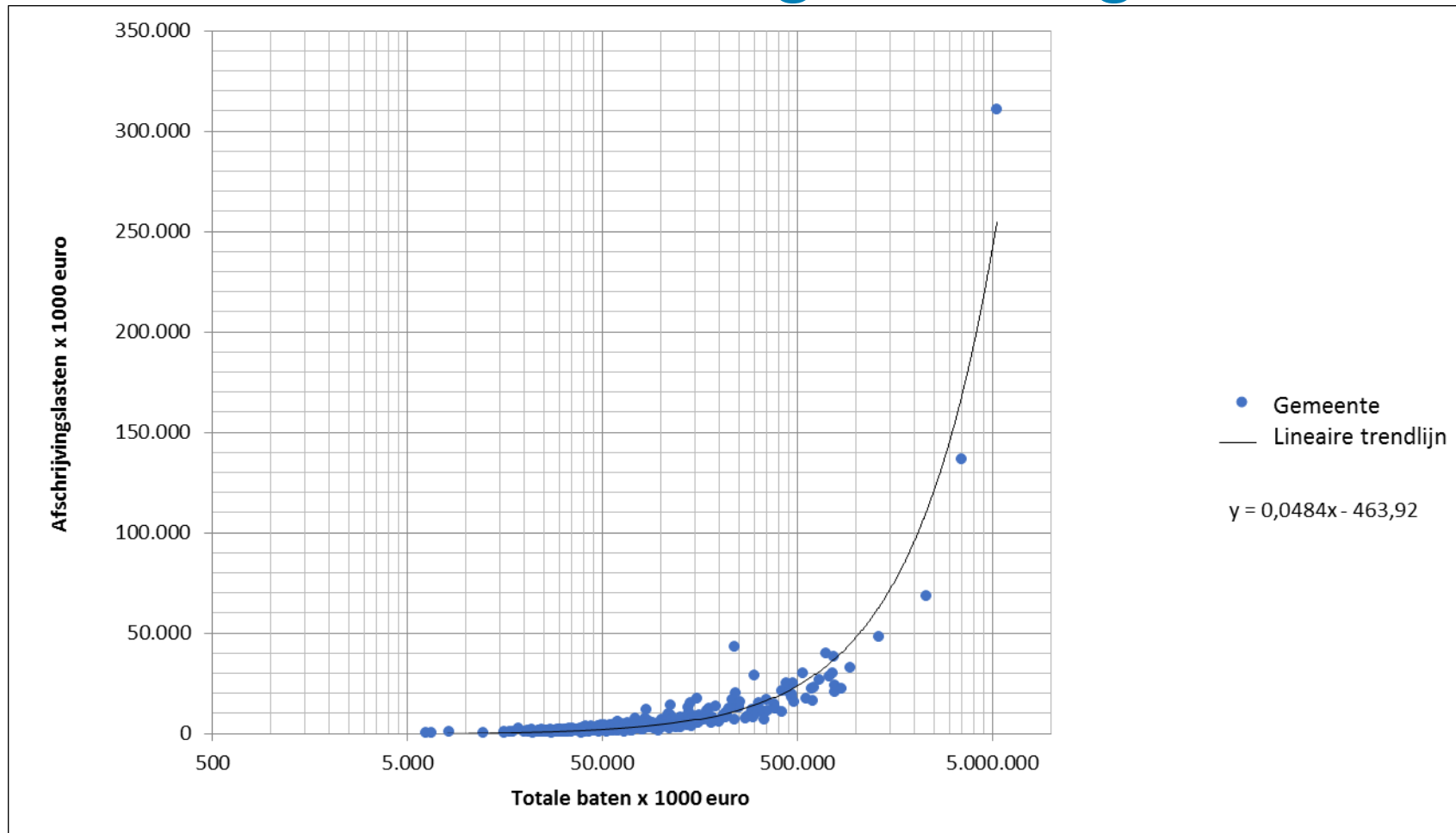
Relatieve omvang van het eigen vermogen wordt bepaald door het gemiddelde exploitatieresultaat

Exploitatieresultaat voor mutatie reserves 2018 in procenten van de baten

Gemiddelde hoogte van investeringen in het verleden verschilt weinig tussen gemeenten

**Met R-kwadraat $> 0,9$
uitzonderlijk sterk verband!**

Bij gegeven eigen vermogen bepalen de investeringen en de afschrijvingstermijn de hoogte van de netto schuldquote

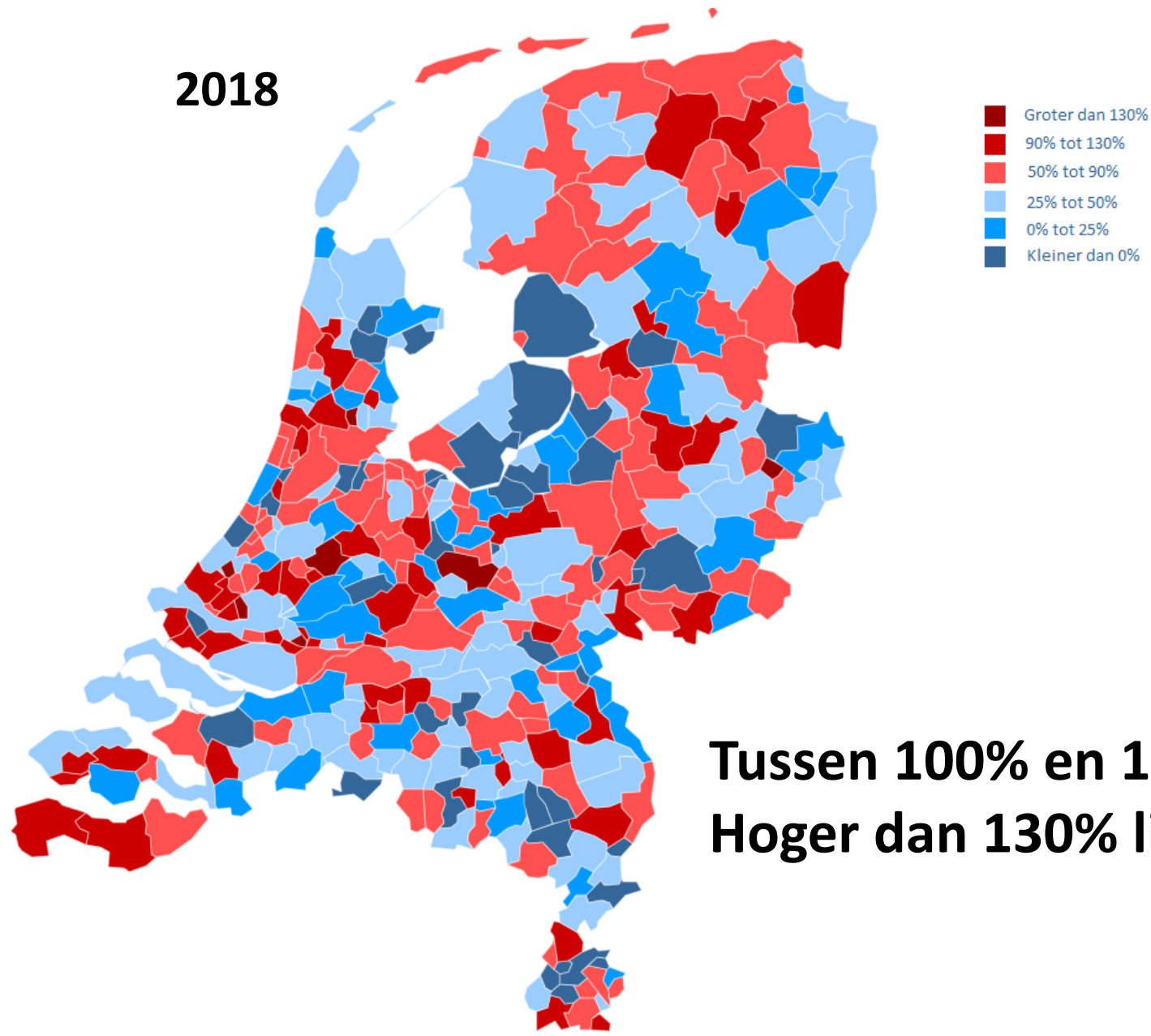
Simulatie met de accumulatievergelijking in baten en lasten

Afschrijvingstermijn in jaren	25
Rente	4,0%
Groei inkomsten	3,4%
Netto schuld per inw. (eind 2016)	1.893
Inkomsten per inw. (2017)	3.355
Investeringen per inw. (2017)	408
Groei investeringen	3,4%
Exploitatieresultaat in % ink.	0,0%
BBP 2017	731.297.000.000
Netto schuld eind 2016	32.146.000.000
Inwoner eind 2016	16.979.120
Inwoners eind 2017	17.081.507
Aandeel in economie	7,8%

Netto schuldquote	119,3%
Schuldbelastingsratio	100,0%
Netto vermogensquote	0,0%
Verkorte solvabiliteitsratio	0,0%
Emu-saldo in % van bbp	-0,32%
Lopende exploitatie-uitg. in % ink.	87,1%
Rentedruk in % ink.	4,8%
Exploitatieresultaat	0,0%
Afschrijvingsquote	8,1%
Investeringsquote	12,2%
Netto investeringsquote	4,1%
Financieringsresultaat in % ink.	-4,1%

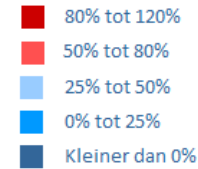
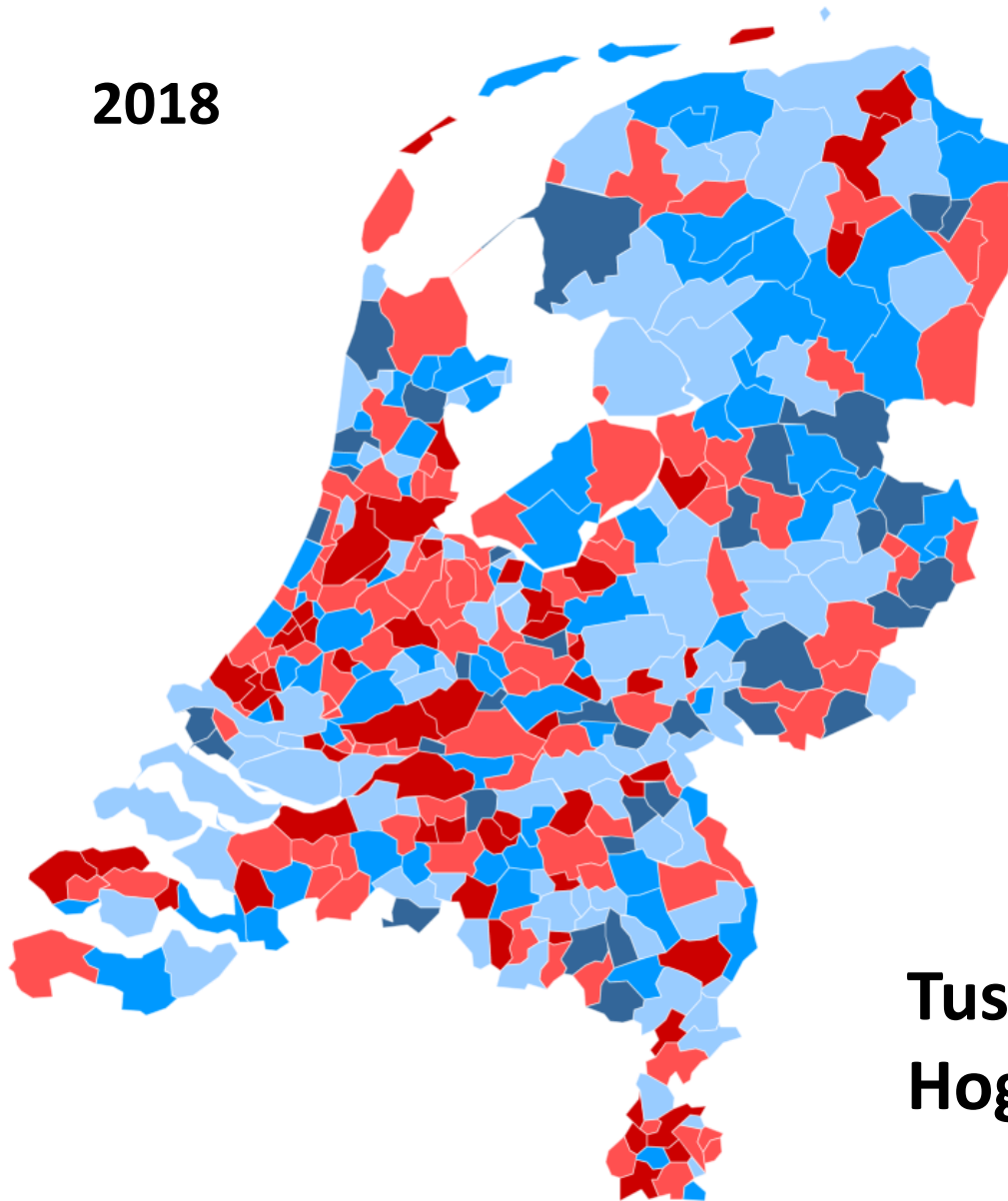
© jan van der lei 2018

Bij een volledige schuldbelasting van het bezit geeft het investeringsniveau van gemeenten (excl. voorraden) een schuldquote van 120% Met voorraden levert dat een grens op van 130%

Effectieve netto schuldquote houdt rekening met voorraden en wanbetaling op uitgeleende gelden

2018

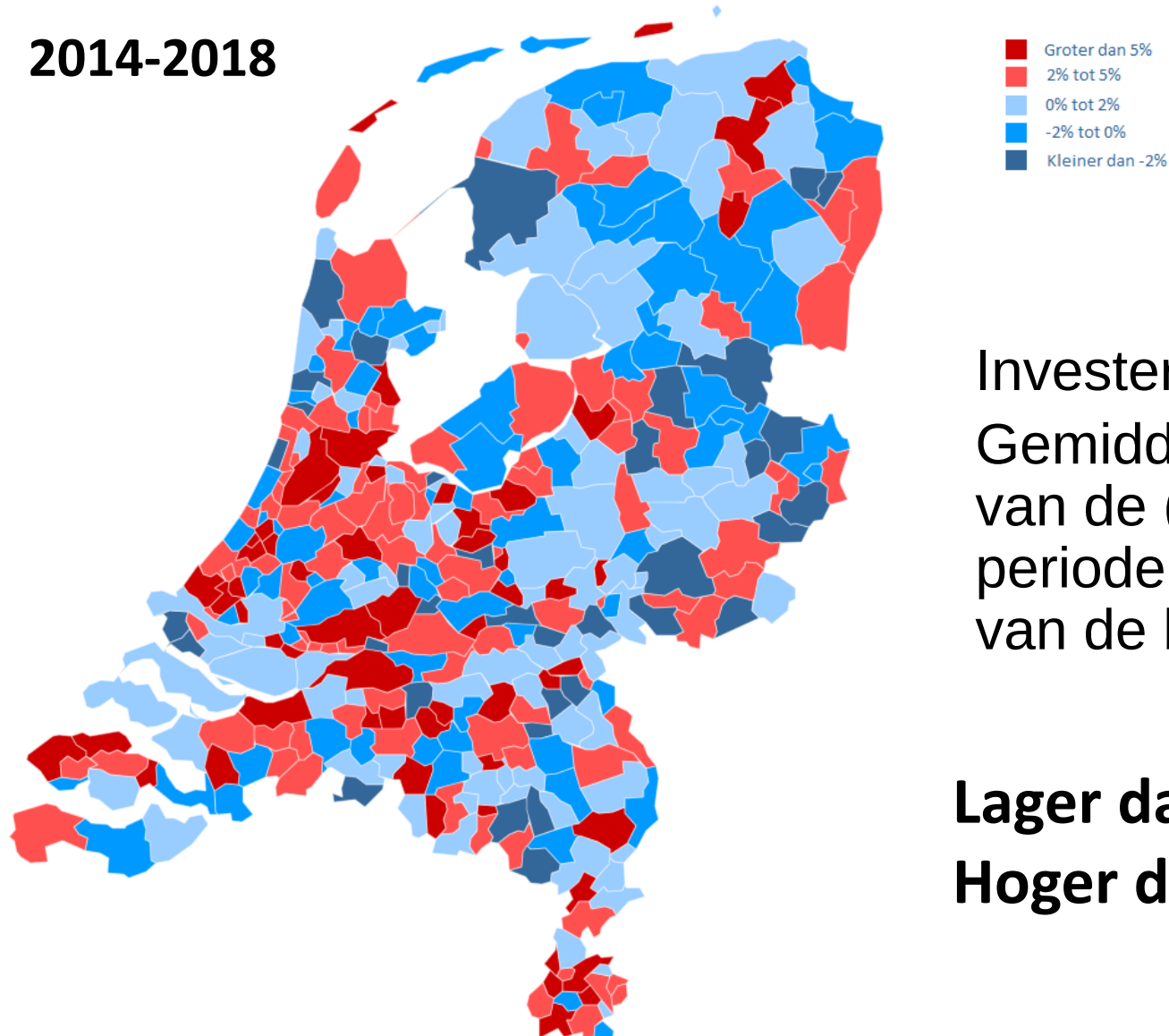
Netto schuld in de teller gecorrigeerd voor:

1. wanbetalingsrisico uitgeleend geld (↑)
2. omvang voorraden (↓)
3. marktrisico voorraden (↑)

Tussen 90% en 120% licht op oranje
Hoger dan 120% licht op rood

Netto investeringsquote geeft aan of de investeringen erg hoog of erg laag zijn

2014-2018

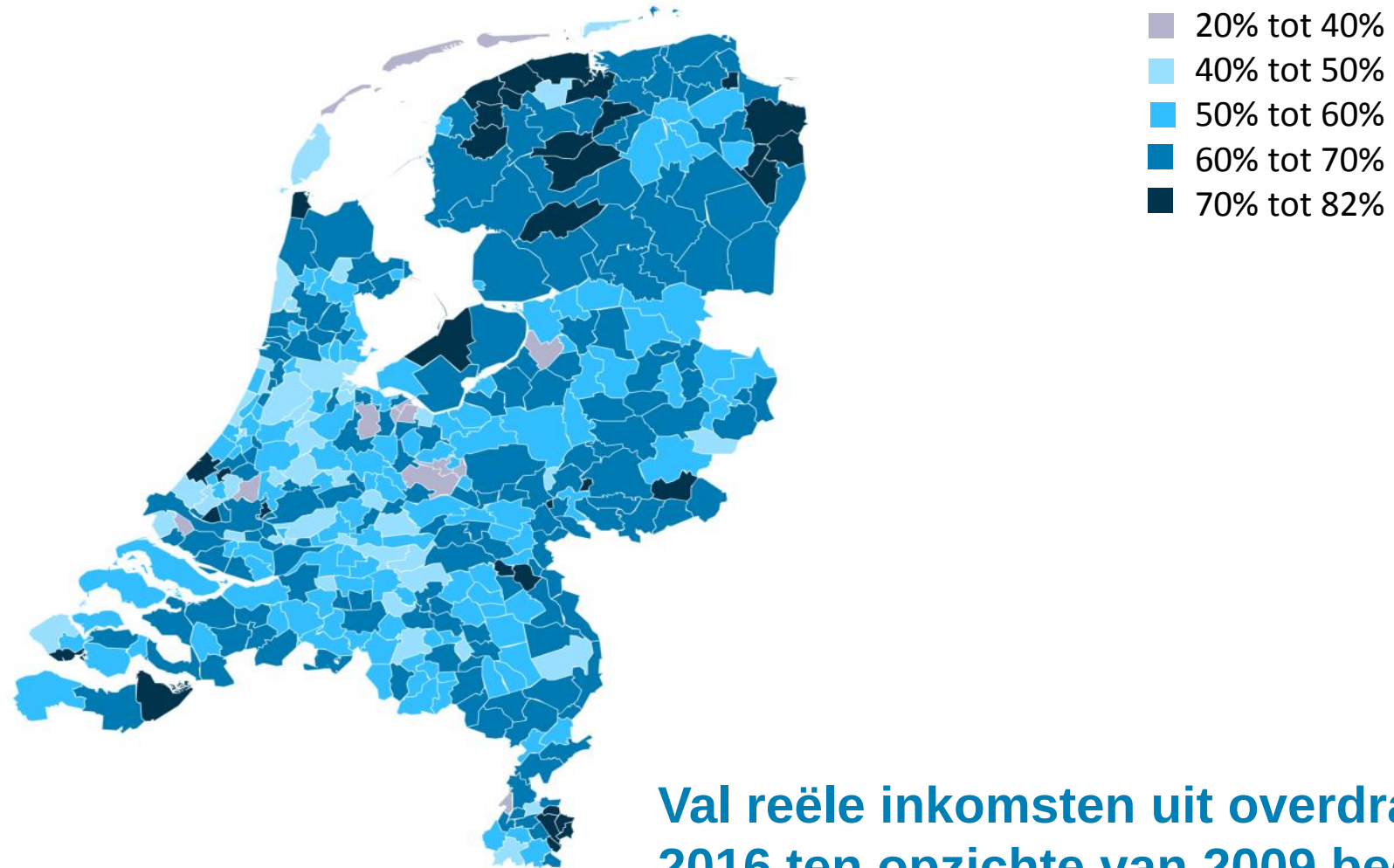

Investeringsquote 2014-2018 =
Gemiddelde toename of afname
van de (im-) materiele activa over
periode van vier jaar in procenten
van de baten.

Lager dan 0% erg lage investeringen
Hoger dan 5% erg hoge investeringen

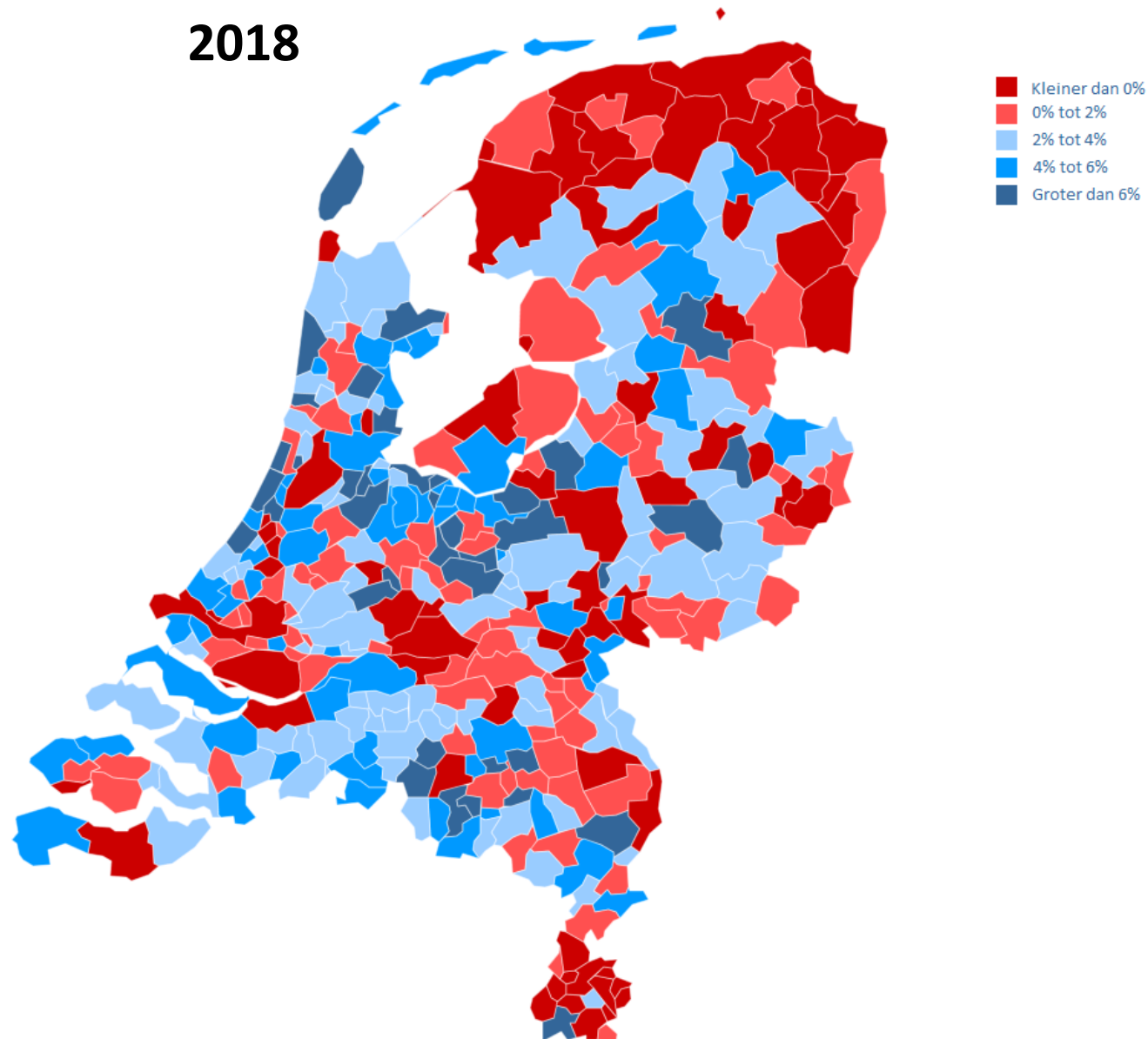
Afhankelijkheid van overdrachten verschilt enorm

Val reële inkomsten uit overdrachten in 2016 ten opzichte van 2009 bedroeg 13% en exclusief spec. uitk. bijstand zelfs 20%

Onbenutte OZB belastingcapaciteit ten opzichte van art. 12 norm geeft ruimte voor ombuigingen op de inkomsten en zijn indicatie voor druk op de exploitatie

2018

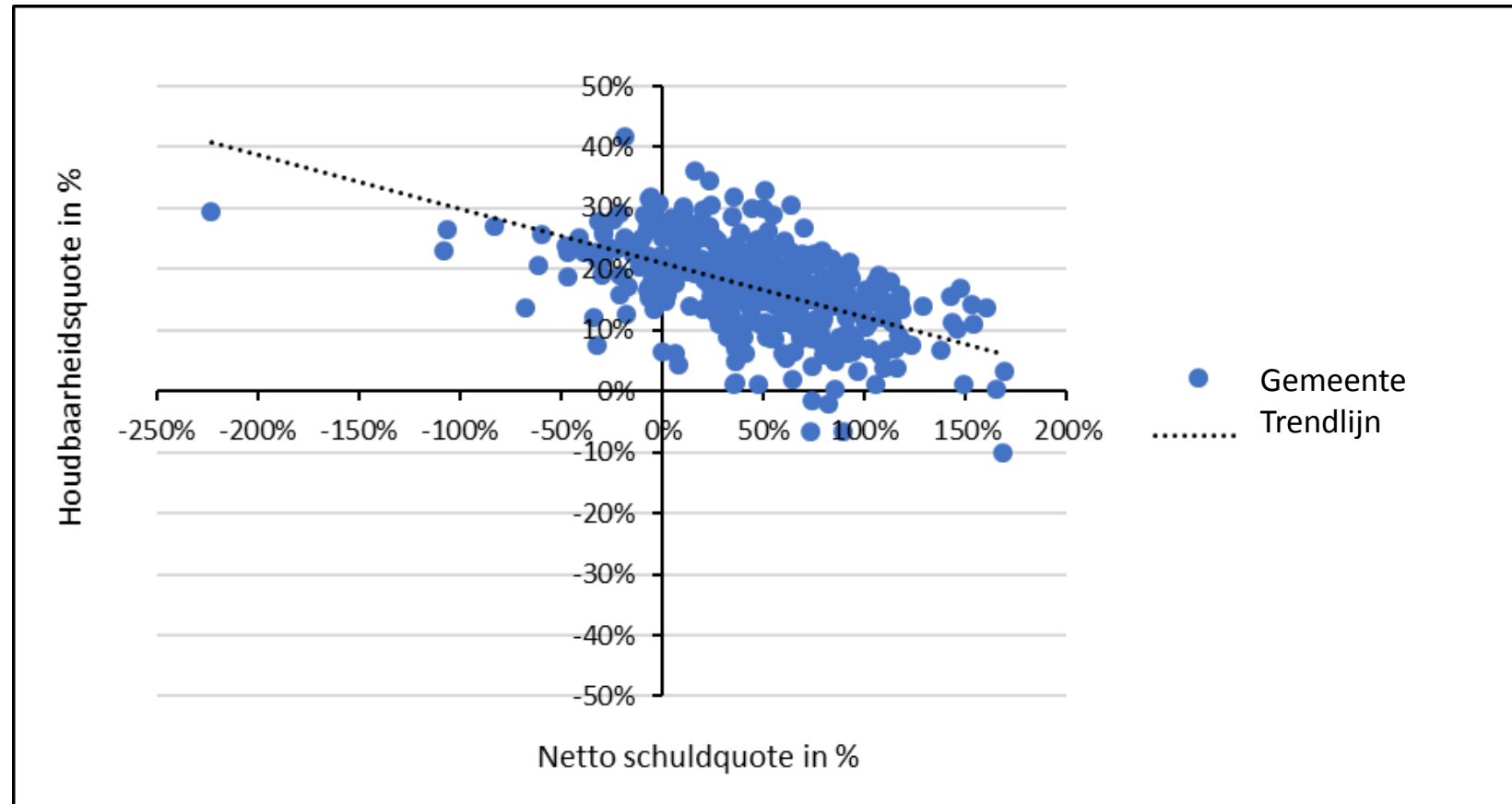

Voor weerstandsvermogen net als bij landen de houdbaarheid van financiën meten. Hoeveel moet ik bij stress-scenario ombuigen om de netto schuldquote te stabiliseren?

Tijdens het ombuigen loopt de schuld verder op
Financiële structuur en omvang slechtweer-scenario bepalen remweg

Houdbaarheidsquote meet hoeveel structurele ombuigingen nodig zijn bij stress (weerbaarheid)

Bij een lage rente, die in de periode ervoor is gedaald, neemt bij een hoge netto schuldquote de weerbaarheid toe!

Financiële conditie index voor een totaal oordeel

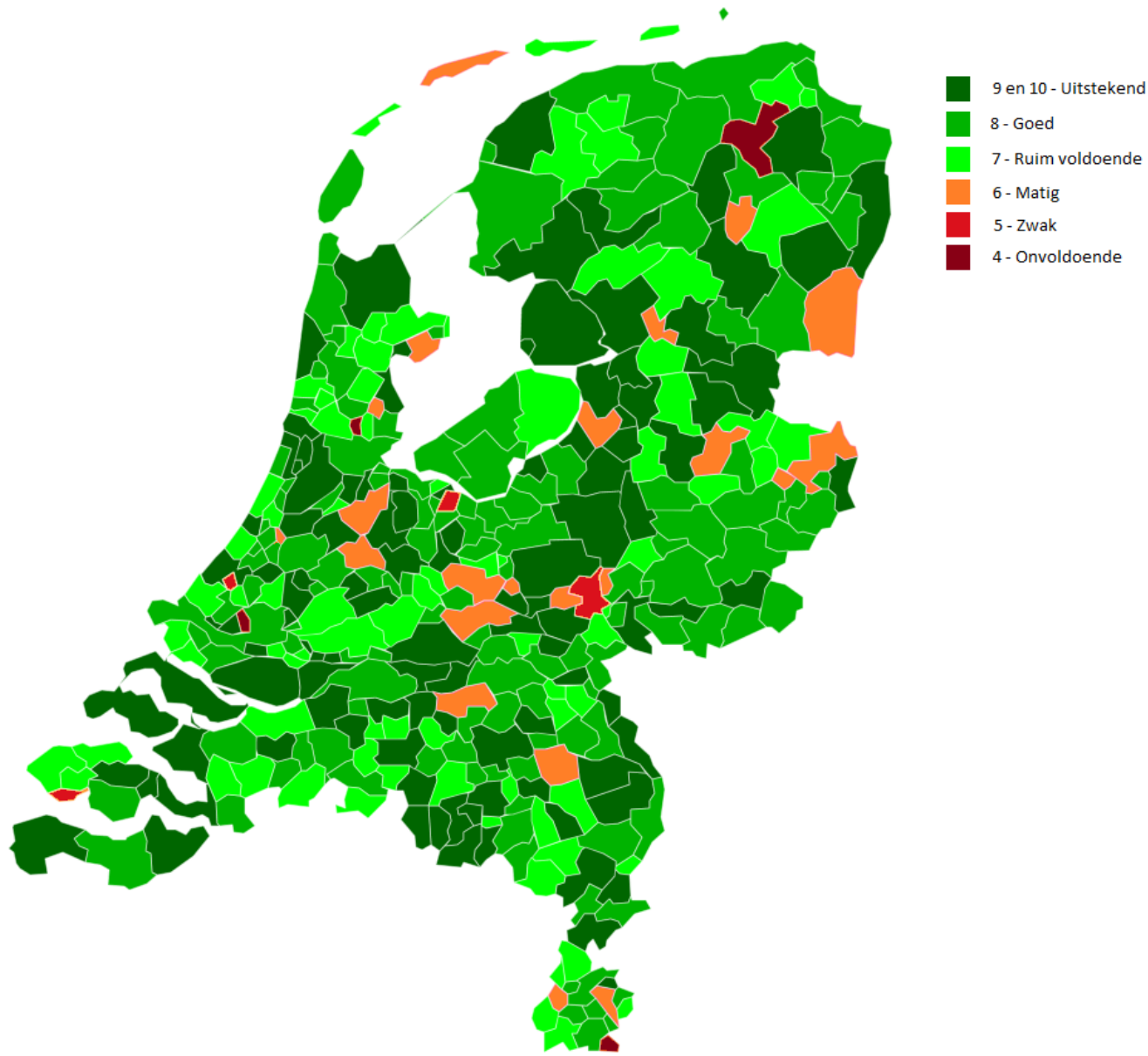
Jaar	Score financiële conditie	2017	2018	2019
Liquiditeit				
Kortgeldratio		3,3%	4,7%	4,3%
Solvabiliteit				
Hoge oplopende schuld				Ja
Netto schuldquote incl. uitgeleend		104,2%	106,1%	115,5%
Uitleenquote		0,7%	0,7%	0,6%
Voorraadquote (grondexploitatie)		63,3%	64,4%	73,9%
Effectieve netto schuldquote		60,0%	61,0%	63,9%
Exploitatie				
Resultaat v. mutatie reserves in % van inkomsten		3,5%	-1,5%	-2,2%
Afhankelijkheidsratio				63,9%
Onbenutte belastingcapaciteit in % van inkomsten		0,3%	0,1%	-0,1%
Voorzieningenniveau				
Netto investeringsquote		-0,5%	-0,3%	1,5%
Solvabiliteitsratio		19,4%	-43,4%	-39,7%
Netto lasten per inwoner				€ 2.366
Weerbaarheid				
Houdbaarheidsquote		12,2%		30,0%
Financiële conditie index	5			

Bij het overschrijden van een signaalwaarde
op een kengetal wordt van het totaal van tien
een punt afgetrokken

Samengesteld oordeel van de financiële conditie index ziet toe of sprake is van:

1. Hoge rentegevoeligheid op korte termijn
2. Hoge schuldendruk op de exploitatie
3. Hoge netto schuld
4. Hoge schuldbelasting van het bezit
5. Geen structureel positief exploitatieresultaat
6. Hoge of lage investeringsuitgaven
7. Hoge afhankelijkheid van overdrachten
8. Geen onbenutte belastingcapaciteit
9. Hoge of lage lopende uitgaven op de exploitatie
10. Inflexibele begroting (weinig weerstandsvermogen)

Financiële conditie index balans eind 2018 en exploitatie-rekening 2018

Boek bestellen?

Mail: jan.vanderlei@outlook.com
29,95 inclusief BTW en verzendkosten

